

У разову спеціалізовану вчену раду
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова
ДФ 70.895.064

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора економічних наук, професора
Монастирського Григорія Леонардовича
на дисертацію Коруняка Андрія Володимировича на тему:
«Місцеве самоврядування в системі публічного управління України»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

1. Актуальності теми дисертації

У суспільній свідомості все ще належно не дозріло усвідомлення того основного факту, що органи місцевого самоврядування є самостійними, багато в чому незалежними від державної влади структурами управління, які відіграють ключову роль у розробці та вирішенні безлічі питань, що мають життєво важливе значення для задоволення основних життєвих потреб, створення належних умов проживання мешканців певної місцевості, громади, муніципалітету. Будучи у тісному взаємозв'язку із громадянським суспільством, місцеве самоврядування тісно пов'язане з державою і виконує важливі загальнодержавні завдання на місцевому рівні. У цьому процесі місцеве самоврядування покликане забезпечити соціально-політичну стабільність, максимально ефективно використання місцевих ресурсів, створити «точки зростання», навколо яких відбуватиметься структурна розбудова всієї економіки країни.

Сучасне місцеве самоврядування в Україні своїм витоком має Європейську Хартію місцевого самоврядування, згідно з принциповими положеннями якої був прийнятий у 1997 р. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», актуальність та проблемність якого рік від року не зменшується, а в контексті європейської інтеграції нашої держави лише зростає. Останні публічно-управлінські процеси, пов'язані із реформуванням територіальної організації влади та місцевого самоврядування виявили ряд викликів, зокрема поява нових суб'єктів реалізації права на місцеве самоврядування – старост, визначення їх місця та ролі в ієрархічній структурі

публічного управління, характеру її повноважень тощо. У зв'язку із цим важливого значення набуває з'ясування того, чи є органи місцевого самоврядування структурними складовими державної влади, самостійною підсистемою політичної системи, інститутами громадянського суспільства, визначення місця і ролі інституту старост у місцевому самоврядуванні як складової системи публічного управління тощо.

Робота виконана в межах науково-дослідних робіт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, зокрема «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (державний реєстраційний № 0117U000103), «Шляхи удосконалення механізмів публічного управління та адміністрування в сфері національної безпеки в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний № 0120U104417) та «Управлінсько-правові засади розбудови Української держави в умовах трансформації геополітичних векторів» (державний реєстраційний № 0123U105202).

Автор особисто здійснював збір первинного матеріалу, його аналіз та впровадження елементів дослідження на практиці.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні наукові положення, висновки та рекомендації, представлені у цій дисертації, базуються на ретельному аналізі сучасних теорій та практик місцевого самоврядування в системі публічного управління. Комплексний підхід до дослідження, що включає як теоретичні, так і практичні аспекти, забезпечує високий рівень обґрунтованості наукових положень.

Методологічною основою дисертаційного дослідження слугували фундаментальні положення науки державного управління та загальнонаукові принципи аналізу суспільних явищ і процесів, а також праці провідних науковців. Дослідження базувалося на таких методах: гіпотетико-дедуктивному, теоретико-концептуальному, методі структурно-функціонального аналізу, порівняльному, методі моделювання, прогностичному та ін.

Емпіричну та фактологічну основу дослідження складають нормативно-правові документи, у тому числі міжнародні, матеріали вітчизняної та зарубіжної практики місцевого самоврядування в системі публічного управління тощо.

Достовірність наукових висновків підкріплюється широкою емпіричною базою. Зокрема, дисертація включає аналіз світового досвіду місцевого самоврядування в системі публічного управління. Ці дані

дозволяють зробити обґрунтовані висновки та надати практичні рекомендації.

Аналізуючи успіхи та недоліки різних моделей місцевого самоврядування, дисертація пропонує адаптовані до українських реалій рішення, які можуть бути впроваджені для місцевого самоврядування України.

Академічна доброчесність дотримана на всіх етапах дослідження. Це включає етичний збір і обробку даних, чесне представлення результатів та коректне цитування джерел. Усі використані матеріали ретельно перевірені на предмет автентичності та релевантності, що підвищує наукову цінність роботи.

Повнота висвітлення теми гарантується системним підходом до розгляду проблеми. Дисертація охоплює історичний розвиток та аналіз сучасного стану місцевого самоврядування в системі публічного управління. Такий підхід забезпечує комплексне розуміння теми та дозволив розробити адаптивну модель місцевого самоврядування, що функціонуватиме адекватно сучасним викликам та демонструватиме запровадження якісно нових організаційних, правових та інших заходів як на державному, так і місцевому рівні.

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у цій дисертації, мають високий ступінь обґрунтованості та достовірності. Вони базуються на широкому спектрі джерел, сучасних методах дослідження та відповідають вимогам академічної доброчесності.

3. Наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні наукового завдання щодо розвитку теоретичних засад та обґрунтування науково-прикладних рекомендацій щодо напрямів розвитку місцевого самоврядування в системі публічного управління України.

Найсуттєвіші результати дисертаційного дослідження, які містять наукову новизну, полягають у тому, що:

вперше:

1) обґрунтовано формування адаптивної моделі місцевого самоврядування в системі публічного управління в умовах соціальних трансформацій на основі модернізації концептуальних, структурних та функціональних аспектів місцевого самоврядування як незалежної, самостійної, рівноправної гілки публічної влади в демократичній системі державно-політичного устрою, роль та місце якого визначається під впливом

світових тенденцій розвитку публічного управління, воєнного стану та європейського курсу України та спрямована на розробку механізмів удосконалення як результату подолання сукупності викликів, які постійно змінюються;

удосконалено:

2) механізм місцевого самоврядування в системі публічного управління, який на основі запропонованого алгоритму взаємодії елементів системи публічного управління розглядається як сукупність взаємовідносин між органами державної влади, місцевого самоврядування та інституціями громадянського суспільства, як необхідний, об'єктивно обумовлений, нормативно визначений зв'язок самостійних органів публічної влади, їх взаємної підтримки, координації управлінських зусиль з метою здійснення узгодженого, дієвого і ефективного управління місцевими справами;

3) аспекти взаємодії старости з органами державної влади та місцевого самоврядування, в частині обґрунтування модифікованого організаційно-управлінського статусу старости, який включає нормативно-правові акти, що визначають діяльність старости як посадової особи місцевого самоврядування; суб'єктів такої діяльності; повноваження старости; координацію старости з органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами; контроль за його діяльністю; критерії оцінки ефективності діяльності старости;

4) напрями професійної підготовки старост та інших виборних посадових осіб місцевого самоврядування в умовах воєнного стану й повоєнного відновлення України, зокрема в частині обов'язковості дотримання вимог щодо попереднього досвіду роботи, фахової вищої освіти, що зумовлено необхідністю ефективного виконання значного обсягу повноважень у фінансово-економічній, бюджетній, юридичній сферах забезпечення життєдіяльності територіальних громад і окремих старостинських округів;

дістали подальшого розвитку:

5) шляхи трансформації місцевого самоврядування в системі публічного управління на основі аналізу позитивних практик зарубіжних країн, які обумовлюють різноманітність організаційних форм здійснення місцевого самоврядування, реформування територіальної організації місцевого управління, механізмів стимулювання розвитку територіальних об'єднань відповідно до наявного рівня соціальної, фінансової та економічної спроможності місцевого самоврядування;

6) основні чинники та етапи еволюції органів та посадових осіб місцевого самоврядування, в тому числі функціонування інституту старости,

які стали частиною широкомасштабних тенденцій і процесів удосконалення нормативно-правових механізмів та інструментів розвитку інституцій місцевого самоврядування в контексті особливостей його організації в системі публічного управління.

Наукова новизна свідчить про спроможність Коруняка А.В. здійснювати глибокі наукові дослідження та високу обізнаність в колі питань проведеного дослідження. Отже, основні наукові положення, результати і висновки дисертаційної роботи Коруняка А.В. мають істотну новизну, достатню ступінь обґрунтованості та достовірності.

4. Аналіз структури та змісту дисертації

Дисертаційна робота є цілісною, завершеною науковою працею, що відповідає встановленим вимогам щодо структури та змісту дисертаційного дослідження. Робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, кожний з яких включає по три параграфи, висновків, списку використаних джерел, серед яких значна кількість наукових праць та нормативно-правових актів за темою дослідження (усього 227 найменувань, у т. ч. 19 іноземних), а також додатків, кожен розділ містить проміжні висновки.

У першому розділі на основі класифікації великої кількості оцінок позицій з приводу політичної суб'єктності місцевого самоврядування, автором узагальнено, що усе різноманіття точок зору з цього питання можна розглядати в контексті двох основних теоретико-методологічних парадигм – партисипативно-демократичної та публічно-владної. Розкрито місце та роль місцевого самоврядування в системі публічного управління України. Встановлено, що місцеве самоврядування не можна розглядати ізольовано від інших управлінських інститутів публічної влади. Визначено, що староста займає важливе місце в місцевому самоврядуванні, яке є невід'ємною частиною системи публічного управління в Україні.

У другому розділі автор детально вивчає закордонний досвід місцевого самоврядування в системі публічного управління, зокрема узагальнено зарубіжний досвід розподілу повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування. Визначено, що як країна центрально-східної Європи, Україна повинна в першу чергу враховувати моделі місцевого самоврядування європейських держав. Проведено детальну оцінку місцевого самоврядування в системі публічного управління двох основних теорій місцевого самоврядування – «громадівської» та «державницької». Узагальнено спільні та відмінні риси державної влади та місцевого самоврядування. Проведено ґрунтовну характеристику організаційно-управлінського статусу старости в місцевому самоврядуванні України та дано

авторське формулювання організаційно-управлінського статусу старости, під яким слід розуміти систему визначених в нормах чинного законодавства управлінських дій, спрямованих на упорядкування, координацію, контроль та оцінку ефективності роботи старости як посадової особи місцевого самоврядування. Охарактеризовано принципи контролю за діяльністю старости.

У третьому розділі автором сформовано адаптивну модель місцевого самоврядування в системі публічного управління в умовах соціальних трансформацій. Обґрунтовано, що така модель повинна характеризуватися: гнучкістю та швидкою реакцією на зміни; людиноцентричністю та інклюзивністю; стійкістю та самодостатністю; цифровізацією та інноваційністю; партнерством та співпрацею; прозорістю, підзвітністю та відповідальністю. Ядром адаптивної моделі місцевого самоврядування є система публічного управління, яка є складною та багаторівневою конструкцією, що забезпечує організацію та здійснення державної влади та місцевого самоврядування з метою реалізації публічних інтересів, а саме: державна влада, місцеве самоврядування та громадянське суспільство. Напрацьовані та запропоновані механізми удосконалення місцевого самоврядування в системі публічного управління: нормативно-правовий, фінансовий, кадровий, інституційний, організаційно-управлінський, соціо-еколого-економічний та механізм міжнародного партнерства. Обґрунтовано, що служба в органах місцевого самоврядування є найбільш наближеною до людей з поміж інших видів службової діяльності, оскільки спрямована на підвищення рівня життя та добробуту населення, а також розвиток підприємств та організацій, що здійснюють свою діяльність на території відповідної громади. Запропоновано встановлення професійно-кваліфікаційних вимог до посади старости, що стосуються наявності вищої освіти та досвіду роботи.

У висновках підсумовуються основні результати дослідження.

Дисертація має високий рівень наукової новизни, оскільки висвітлює питання, які є важливими для місцевого самоврядування в системі публічного управління України.

5. Теоретична та практична цінність одержаних результатів дисертаційного дослідження

Дисертаційне дослідження є важливим для розвитку теоретичних, організаційно-методичних положень місцевого самоврядування в системі публічного управління. Висновки, пропозиції і рекомендації, що містяться у дисертації, мають теоретичне і практичне значення, що підтверджується

обґрунтованими висновками та рекомендаціями дисертанта, а також практичною реалізацією результатів дослідження.

Результати дослідження, висновки та рекомендації, що зазначені в дисертації, схвалені та застосовані у практичній діяльності, що підтверджено відповідними довідками про впровадження:

- Чемеровецької селищної ради Кам'янець-Подільського району Хмельницької області в Положенні про старосту села (сіл) Чемеровецької селищної ради (довідка про впровадження від 03.11.2023 № 02.01.-17/1415);

- Чемеровецької селищної ради Кам'янець-Подільського району Хмельницької області в Програмі соціально-економічного та культурного розвитку території Чемеровецької селищної ради на 2025 рік (довідка про впровадження від 20.12.2024 №02.01.-17/1641);

- Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова в освітньому процесі при вивченні таких дисциплін як «Місцеве самоврядування», «Територіальне управління та розвиток місцевого самоврядування» для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра та магістра за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування (акт про впровадження від 26.03.2025 р.);

- Хмельницької обласної ради в частині реалізації програмних цілей та завдань Цільової комплексної програми розвитку освіти Хмельницької області на 2021-2025 роки в частині напрямів підготовки та підвищення кваліфікації старост як посадових осіб місцевого самоврядування (довідка про впровадження від 05.05.2025 р.).

6. Повнота викладення наукових положень, матеріалів, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих наукових працях, зарахованих за темою дисертації

За результатами дослідження автором опубліковано 17 наукових праць загальним обсягом 7,3 ум.-друк. арк., із них 6 статей у наукових фахових виданнях та 11 тез конференцій.

Опубліковані матеріали повністю відображають зміст дисертаційної роботи, основні положення та наукову новизну дисертаційної роботи, відповідають вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації) в дисертації Коруняка А.В. та наукових працях, у яких висвітлені його основні наукові результати не виявлено.

Дисертаційна робота Коруняка А.В. відповідає встановленим вимогам до підготовки та оформлення наукових досліджень, визначеним відповідними нормативними актами, зокрема Порядком підготовки здобувачів вищої освіти та Порядком присудження ступеня доктора філософії. Оформлення роботи відповідає вимогам, установленим Міністерством освіти і науки України, що підтверджується правильним оформленням структури та змісту дослідження.

8. Дискусійні питання та зауваження до дисертаційної роботи

Поряд з позитивною оцінкою дисертаційної роботи, можна відзначити, що деякі твердження є дискусійними або потребують доопрацювання:

1. У розділі 1 автор досить багато уваги приділяє обґрунтуванню автономності місцевого самоврядування щодо органів державної влади. На підсилення цієї позиції було б доцільним чітко розмежування видів такої автономії (юридичної, економічної, політичної, функціональної тощо). Це дало б змогу глибше дослідити сутність місцевого самоврядування та додатково обґрунтувати ступінь його автономності за різними її видами у системі публічного управління.

2. У роботі автор неодноразово наголошує на важливій ролі громадян, громадянського суспільства та його інституцій в системі місцевого самоврядування та системі публічного управління України. Робота набула б більшого науково-практичного значення, якби у ній були проаналізовані механізми громадської участі у відповідних процесах, їхня ефективність тощо.

3. У роботі автор оперує категорією «система публічного управління», визначає «місце старости в системі місцевого самоврядування», але не завжди прослідковується чіткість розмежування цих систем. Публічне управління – ширше поняття, що включає і місцеве самоврядування, і державне управління, і громадянське суспільство. Отже, твердження, що староста є «елементом системи публічного управління», потребує додаткового теоретичного обґрунтування, оскільки староста належить до сфери місцевого самоврядування, яке є лише частиною публічного управління.

4. У розділі 2.1. автор характеризує класичні моделі місцевого самоврядування (англо-американську, європейську, іберійську та «радянську»), проте залишає поза увагою сучасні підходи багаторівневого врядування. Аналіз таких сучасних концепцій є актуальним для глибшого

розуміння відповідності українських реформ сучасним тенденціям розвитку місцевого самоврядування, особливо з огляду на євроінтеграційні процеси.

Разом з тим, слід відзначити, що вказані зауваження не знижують загальної наукової і практичної цінності дисертаційної роботи Коруняка Андрія Володимировича.

9. Загальний висновок

Дисертаційна робота Коруняка Андрія Володимировича на тему: «Місьцеве самоврядування в системі публічного управління України» є завершеним самостійним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати в сфері місцевого самоврядування в системі публічного управління та відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Коруняк А.В., заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського
національного університету,
д.е.н., професор

Григорій МОНАСТИРСЬКИЙ

